

В І Д Г У К

офіційного опонента

на дисертацію Мандзик Тетяни Михайлівни

«Психологічні детермінанти прив'язаності міської молоді до місця

проживання», подану на здобуття наукового ступеня кандидата

психологічних наук за спеціальністю

19.00.01 – загальна психологія, історія психології

Тема дисертаційного дослідження Мандзик Тетяни Михайлівни виконана у межах програми наукових досліджень Львівського національного університету імені Івана Франка з пріоритетного для психології напрямку – розвитку активності особистості як суб'єкта життєдіяльності.

Обраний дисертанткою аспект, а саме: прив'язаність міської молоді до місця проживання, як фактору її активності визначає і теоретичну і практичну актуальність роботи.

Теоретична актуальність пов'язується з проблемою ідентичності особистості, її витоків в сучасних умовах трансформації суспільства та також ролі емоційної прив'язаності особистості у визначенні особливостей її психологічного простору її благополуччя та реалізації життєвих завдань з позицій загальної психології, що знаходить свій відгук в працях як вітчизняних так і зарубіжних авторів Дж. Боулбі, Д. Леонтьєва, М. Левицької, О.Мусієздова, К.Ріфф, В. Середи, С. Ставицької, В.Татенко, Т. Титаренко та ін.

Практичний аспект актуальності зумовлений необхідністю формування почуття безпеки особистості, недостатністю дієвих програм (психоконсультаційних та психокорекційних), що забезпечують зв'язок людини з місцем проживання з метою планування професійної діяльності та зниження відтоку молодих професіоналів з України.

Як теоретична так і практична актуальність диктує важливість вивчення психологічних детермінант прив'язаності міської молоді до місця проживання, що впливає на оптимальне функціонування активності молодих людей, їх самоставлення у процесі взаємодії з середовищем.

Це можна розглядати як наукове завдання дослідження.

Представлений автором підхід до зазначених проблем особистості відповідає критерію новизни, оскільки вперше досліджено не лише узагальнені психологічні детермінанти прив'язаності міської молоді до місця проживання, а і їх складові компоненти, що стало основою розробки психологічної типології прив'язаності міської молоді до місця проживання.

Автором доведена необхідність виокремлення психологічних особливостей молоді з різними типами прив'язаності. На основі теоретичного аналізу поглиблено уявлення про об'єкт прив'язаності та процес прив'язаності до місця проживання, що можуть бути представлені трьома компонентами психологічного аналізу (емоційного, когнітивного та поведінкового), враховуючи трьохаспектність феномену прив'язаності: прив'язаність, місце, суб'єкт.

Дисертація логічно побудована. Аналізу теоретичного огляду питання психології прив'язаності відведено третину роботи, а основну її частину присвячено методологічному і методичному обґрунтуванню емпіричного дослідження психологічних детермінант прив'язаності міської молоді до місця проживання.

Позитивне враження справляють значна джерельна база роботи з вітчизняною та іноземною літературою. Заслуговує на увагу аналіз міжособистісних зв'язків прив'язаності до місця, ідентифікації з місцем, залежності від місця та почуття місця; виокремлення психологічних функцій прив'язаності до місця; побудова теоретичної моделі психологічних детермінант прив'язаності до місця, що включає 5 основних та 2 додаткових блоки.

На основі теоретичних постулатів описується система методичного інструментарію (11 методик + анкетування) для діагностики основних параметрів та показників дослідження, а саме широкого кола особистісних характеристик, вимірів прив'язаності міської молоді та вимірів ідентичності.

Результатом емпіричного дослідження, в першу чергу пілотного його етапу, стало твердження про наявність емоційного зв'язку досліджуваних з

місцем проживання, до того ж у міської молоді це не пов'язано з віком та тривалістю проживання, що і спонукало до пошуку можливих особистісних детермінант прив'язаності міської молоді до місця вже на основному етапі дослідження.

Цікавим здобутком емпіричного дослідження є розробка психологічної типології прив'язаності міської молоді до місця проживання – «традиційно прив'язані», «не прив'язані» та « парадоксально прив'язані» та створення психологічних портретів молоді як представників даних типів, що є важливим з врахуванням актуальних завдань сьогодення цієї категорії населення. Так, встановлено, що міській молоді з вищою освітою і жінкам зокрема, властиві вищі виміри прв'язаності до місця проживання .

Водночас, різна вираженість вимірів прив'язаності характеризується показниками щоденної, ідеологічної та емоційної прив'язаності, що вказує на можливі шляхи регулювання такої вираженості прив'язаності міської молоді до місця проживання з опорою на виявлені особливості впливу психологічних детермінант на прив'язаність до актуального місця проживання, на емоційний зв'язок з ними. Серед детермінант домінують показники ідентичності, самоефективності, сенсожиттєвих орієнтацій, самоприйняття. Отримані результати статистично підтверджені.

Дисертаційна робота завершується розробкою рекомендацій для психологічної роботи з молоддю, щодо її благополуччя на основі актуалізації проявів прив'язаності до місця проживання та розгорнутими висновками за змістом дослідження.

Ознайомлення з текстом автореферату дисертації дає підстави стверджувати, що за структурою та змістом він відповідає вимогам, що ставляться МОН України.

У цілому дисертаційне дослідження Мандзик Т.М. заслуговує на позитивну оцінку як з точки зору опрацювання теоретичних положень дослідження, так і їх емпіричної перевірки та інтерпретації отриманих результатів.

Проте робота не позбавлена окремих недоліків. До них, зокрема можна віднести такі:

1. В паспорті роботи стисло виписана актуальність дослідження в аспекті вибору категорії населення, а саме молоді.
2. Викликає здивування відсутність у висновках емпіричних результатів стосовно статевих особливостей і рівня освіти досліджуваних та представленості типології прив'язаності до місця за цими показниками, що розширило б можливості адресні психологічної роботи з підвищення активності молоді в процесі взаємодії з середовищем, як зазначено в меті, оскільки у вибірці заявлені жінки і чоловіки, студенти і працююча молодь. Такий аналіз значно збагатив би емпіричні результати дисертаційного дослідження.
3. Бажано було би доповнити наукову новизну визначенням спрямованості (позитивного – негативного) впливу психологічних детермінант на вираженість прив'язаності молоді міста до місця проживання та в тексті роботи обґрунтувати розбіжність між кількістю блоків теоретичної та емпіричної моделі дослідження, що також збагатило би отримані результати в теоретичному та практичному аспектах.

Надійність та достовірність отриманих результатів дослідження забезпечені адекватним теоретичним обґрунтуванням з опорою на загально визнані методологічні постулати загальної психології; застосуванням методів релевантних завданням, предмету й об'єкту дослідження; репрезентативністю вибірки (771 особа) і використанням надійних методів обробки статистичних даних (регресійного, кластерного, кореляційного) з подальшим їх узагальненням та систематизацією.

Актуальність обраної теми, ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків, новизна та повнота викладу в опублікованих працях (6-ти статтях, із них 2 – у науково-метричних виданнях) та у 9-ти матеріалах конференцій повністю відповідають вимогам до кандидатських дисертацій.

Вважаємо, що дисертаційна робота на тему «Психологічні детермінанти, прив'язаності міської молоді до місця проживання», представлена на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук, відповідає всім вимогам п.11, п.12 та п.13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 року №567 (зі змінами), які висуваються до кандидатських дисертацій, а її авторка - Мандзик Тетяна Михайлівна - заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія, історія психології.

Офіційний опонент

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри загальної психології

Київського національного університету

імені Тараса Шевченка,

заслужений працівник освіти України

Т.С. Кириленко